Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 12 фор. без штемпларине, а са штемпларином 15 фор.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 29. У СУБОТУ,, 12. МАРТА 1866. ГОДИНА VI.

У БЕОГРАДУ, 12. МАРТА.

Париски „Конститисионел“ доказује да румунске кнежевине треба да остану уједињене, јер „тако ће се учинити да прост буде програм, који се тиче преважних питања европске равнотеже“ — примећава г. Лимајрак, који је то у „Конститисионелу“ написао.

Доиста, згодније не могаше се доказати како је од потребе уједињење румунских кнежевина, које освештава на истоку начело народности.

Наши читаоци знају да смо ми лане у овоме листу заступали мисао, да ће се права равнотежа европска најлепше сачувати од сваког потреса, кад би се измајсторисане границе, које је вавек тешко држати нити су кадгод давале гарантије сталноме миру, замениле природнима, а те природне границе нашли смо у држава, уређених по народности. И гласовити публициста француски, који у једно имаше на руци добре изворе, не каже ништа друго, кад налази да ће се „уједињењем кнежевина учинити да прост буде програм, који се тиче преважних питања европске равнотеже“.

Но г. Лимајрак могао би и даље поћи па казати, да ће се тим навршити решење програма за сада истина само у једној од оних ствари, које програм исти обухвата.

Јер сви знамо где је по назорима дипломатским Ахилова пета европској равнотежи: ствари на истоку очевидно због тога и остављаше у стању привремености, што се боје дотаћи се најрањавијег места у овој равнотежи, чим би она могла да се поремети.

Али то је била предрасуда, коју су закључавајући по речима „Конститисионеловим“ сад на меродавном месту на западу увидели; јер баш с онога: „не дирај у ме“, чега се држаше у источном питању, европска равнотежа допадаше највише погибије.

Но нек се покуша системом друкчијом, нек се ма и само претечно почне спремати да се реши то питање, па ће се врло брзо увидети, да се тим начином може помоћи да се на истоку оснују стања солидна на темељима тврдим а да не буде никаквих великих тегоба. Питање румунских кнежевина део је великога питања источног, а средства, којима се оно може решити а ни најмање да се не поремети мир у свету, могу да реше и ово.

Нека се Румунија установи по народној жељи, нек се ту заведе сталан поредак ствари, па ће се уклонити с пута камен, о који се слобода и равнотежа Европе може да спотакне. Јер уреди ли се на границама између Прута и доњег Дунава чврста држава, која у себи има услове свог опстанка, која живи и развија се по својим сопственим законима, то ћемо онда имати точку, с које ће се врло ласно доћи до тога да се препороди сва она страна, која некад Европи беше учитељ у образовању и просвети. Не би ништа друго остајало, но да се система једино рационална и спасоносна, кад је се један пут прихватише, рашири даље па либералним проглашењем начела народности достојно крунише.

А зар Европа нема основа да приступи к овој системи, које зачетак назиремо у „Конститисионелу“, па да је узме за једино мерило својој политици на истоку? Ми мислимо да има, јер ступамо претпостављајући да ни једна европска сила не ће да тера политику освојавања, почем су се освојења показала да су ланци на државним органима, и што више која сила тежи да освоји земаља и људи, тим све већма опада, слаби, потреса се и пропада; једина стихија што снажи јест напредак у погледу умном, привредном и слободно-уставноме. Имајући ту претпоставу, коју бисмо напустили само за љубав држава, које би завојевањем ишле да се народно уједине, а таковом чему ни једна сила нема маха на истоку, мислимо да би се саччували интереси великих сила кад би се признавши освештано начело мало по мало уклонило старо, већ отрулело стање па посве природним начином, од кога нас никакви потреси не би снашли, подигло ново живота и снаге пуно, које у себи носи најпоузданију залогу мира. Ту би све ишло тако са свим просто, правила су ту свему тако јасна,, ресултати тако извесни, да бисмо готови били узети, да ће Европа доиста, и то врло на скоро,, приступити к овом начину поступања.

Ми за љубав истинитог напретка и највише слободе европских народа желимо, да ствар, која је истина бојажљиво, али ипак очевидно почела себи да крчи пут на Сени, пође даље и нађе себи пута к дворовима европским, те свуд нека произведе и поотврепи уверење, да никоме не помаже ништа што се она избегава, и да ће се сав страх кабинетима растерати баш кад се ступајући с начела народности прионе око питања више извиканог него доиста опасног.

Човечанству у опште нема другог пута к миру и слободи до једино онога, који води к томе, да се обезбеди право народности, и то још понајвише и нарочито у Европи.

ЈУГОИСТОЧНИ НАРОДИ ЕВРОПСКИ И ЊИНА БУДУЋНОСТ.

VI.

(Продужење.)

Спољашња мисија, коју југоисточни народи имаху на себи још пре толико векова, само се, као што ми мислимо, извршити може начином узајамног споразумљења, које мора имати тврђих темеља него што су они, који из истоветности магновених интереса проистичу за заједничко делање.

Таке темеље дају:

1) Одношаји, који проистичу из географског положаја. Азија је истина била некад гнездо култури и човечанској образованости; али то време је далеко иза поситивне историје, — у колико можемо јасно да загледамо у прошлост, ту видимо подивљачеeност, сурову физичку силу као највише начело,, порабоћавање народа као једину цел државном начелу и онима који владају. Из Азије ће, која је од истока европског тако рећи шаком водсе одвојена, још за дуго грозити погибија источном свету и ми немамо вере у онај оптимизам, који држи да таласали покрети народни с истока нису више могући. Ова околност, коју никако не треба презирати, налаже европско-источним народима да се најчврће држе у заједници, у заједници такој, која се никаквим ма како јаким ударцем из Азије не би раскинути могла. Да је тога било пре пет стотина година, ко зна да ли ми овде код нас не бисмо имали најлепши храм европске цивилизације и слободе?

2) Статистички одношаји југоисточних народа. Међу нама нема ни једне народности с 20 милиона душа најмање, а према нама стоје Французи с 35 милиона, Енглези с 25 милиона, Италијани с 23 милиона, Немци с 45 милиона и т. д. Ови статистички бројеви сами собом велика су су побуда да се недостатак великог народа накнади каквом политичком погодбом.

3) Поглавито пак политичка констелација у Европи, од које се исток нема ничему надати, и напротив мора да је увек на опрезу. Искуство једнога словенског народа учи нас, да по укорењеним појмима легитимности, на које свуд на западу наилазимо, напредак к народној слободи с антипатијом предусретају у нашој страни света сви који су силни и могући, па и најплеменитији докази заслуге око тога ишчезавају према мудричавим рачунима западњачких државника, а са запада још никад није синуло свету сунце народног права. Ако ли пак стоји да без народне слободе источни народи немају се надати никаквој будућности, онда стоји и то, да народи исти — поред све противности гдекога и гдекојих — морају до те будућности да дођу сами собом.

Што дакле географски, статистички и политички услови од нас ишту, то је уједно и најтврђи темељ за трајашно споразумљење југоистока међу свим његовим народима.

Тако пак споразумљење, које проистиче из ових побуда, може се остварити само у заједници међу народима, а та заједница морала би бити као тврд град, који би њих све заклањао и чувао од спољашњег света.

Из овог што рекосмо произлази са свим јасно, да југоисточна народна заједница нема унутрашњи живот ни у чему притискивати ни ограничавати га.

То би дакле била нека нова конфедерација, која би се од северно-американске разликовала тиме, што за законодавство и управу не би имала никакве централне власти, но полугом би јој служило то да се кућа чува и брани од сваког спољашњег утицаја.

Отуда проистиче, да је на празно све што се с неке стране на Србе, а поглатито на нас у кнежевини, сумњичи као да тежимо за неком хегемонијом. Истина, Срби ће у овај савез донети собом највише моћи и снаге: они имају две слободне државе, они су искушени ратоборци, очеличени у школи најгорчег страдања, али ипак не траже надмоћности, јер су најочитије уверени, да надмоћност ма чија мора упропастити све, да ће само апсолутна једнакост бити најтврђи лепак овој конфедерацији.

По томе Србима су основи ово:

1) потпуна самосталност свих народности на југоистоку;

2) апсолутна правна једнакост свих држава, које у овим крајевима буду постојале; и

3) подједнака дужност свима да свом силом и снагом чувају слободу и свију и сваке појединe.

Срби хоће у пуном смислу да се чува светиња народне слободе, народне једнакости и народне самосталности.

По томе дакле не знамо како се неки могу да занесу Србима пребацивати да иду за нечим што је овоме противно, а још мање појимамо како неки тобожњи српски писци могу да устају противу нас за ствари, које смо вавек и ми сами најтоплије заступали. Јамачно нико одрицати не ће да је у противословљу с ова наша три основа кад се не ће јавно да припозна факт, који постоји; али ће и свак увидети ласно, да ми баш за љубав интереса југоисточних, који су најбоље ограђени у савезу народа из тих крајева, морамо устати против таких појава, који савез овај могу да поцепају. Може ли ко сумњати, да слогу међу јужним Словенима не ће покварити баш то, кад се вређа које од наших, горе наведених основа, које исповеда свак политички зрео Србин? А шта би значила заједница, где удовима њеним не би обезбеђено било ни народно име? И коме мисле да служе ти људи, који би таке појаве хтели да лепим али празним речима, управо шупљим софизмима загладе? Ван важним правити се, где индивидуална особина хоће контрастом да се одликује, друго ништа нема у таком поступку њиховом, и ми жалити морамо што се те малешности мешају у овако велике ствари. Ми бисмо се могли позвати на сав изображени свет српски, који са свом пресудношћу осуђује што се самозванци машају у ово питање живота, а нама самима чини се да се та нелогична, нелиберална и народно-непријатељска маневра не може ни чим оправдати, премда то појимамо у неких карактера, који јавно својом руком издају себи сведочанство „оштроумности“.

Ми појав овај и његов извор помињемо само

да покажемо да то не проистиче из српског живота, па свет нека на њих не полаже много. Срби хоће да се у свему јужном словенству поштују основи, што их ми овде наведосмо, а јужно словенство и не подноси ништа ни више ни мање.

(Продужиће се.)

СРБИЈА.

Владика неготински г. Јевђеније постављен је за овогодишњег председника у апелаторијској конзисторији.

Министар просвете и црквених дела расписом својим од 5. ов. м. обзнанио је конзисторијама, да на основу 111. §-фа у закону о кривичном поступку, а по анологији 2. и 3. раздељка у §-фу 49. закона о чиновницима, комисије, које се конзисторијом одреде да извиђају свештеничке кривице у њиној дужности или владању, могу, ако нађу да је потребно, заклињати сведоке, и таке заклетве вреде као да су и пред конзисторијом учињене.

= У *Ћуарији*, 9. Марта. Свршивши науке у престолници службом сам својом дошао амо, па ћете ми допустити да вам кажем како ме јако мучи што овде немамо никакве умне пиће, јер доиста врло се многи налазе у оваком стању па би ваљало гледати како бисмо себи помогли.

У Београду сам се научио помагати се из библиотеке, ићи у читаоницу, и иначе служити се изворима изображења, па ми сад недостатак оваких ствари пада тешко, као оно некоме, који је јуче био за пуним столом а данас нема ни корице суха хлеба. Залуду тражим књига, — питам то овога то онога има ли које зрно умне хране, а свуд ми на кратко одговарају: немам богме ништа! Који су некад шта учили одавно се одвикоше тражити таке сувишне ствари; задовољавају се с двојим новинама што долазе овдашњој једној кавани три пута преко недеље, па ту слушају где им чита који од пријатеља. Али ми, новаци, ми не можемо томе да се навикнемо, па — признати ваља — врло нам је тешко што немамо никакве умне пиће.

Ја сам с многима говорио о овој ствари, и сви се понајвише изговавају да књига зато немамо што их је тешко добавити. Ма да доиста има ту нешто и што је тако, ипак не иде ми у главу да је баш свему то узрок, а видећи да се тиме оназађујемо у народној просвети жалим из свега срца што тако стојимо.

Али жалити не помаже ништа, но ту ваља помоћи, на то нас гони патриотска дужност. Ја бих дакле — почем и у многим другим окружним варошима не стојимо боље — предложио, да се чиновници, барем млађи између њих, и млади трговци, који се показују да иду за умним напретком (а омладина је у нас и овуда жељна да напредује), поревенили па завели малу какву библиотеку, која би после свакоме за мали улог (н. пр. по 2 гр. месечно) била приступна. У први мах наравно морало би се издати мало више, али после бисмо редовним малим прилозима имали лепих књига. А и добављати их биће од 1. Маја ласно и јевтино, и доиста био би неопростљив грех кад би се мисао ова напустила. Ове мале библиотеке могле би бити семе потоњим „народним библиотекама“, које су у просвећеном свету толико добра починиле. А мислим да ће и домородни списатељи и они који имају сабраних књига, као н. пр. многи државни чиновници у Београду, притећи у помоћ оваким библиотекама па по гдекоју књигу и поклонити.

План овај чини ми се да је на свом месту, па бих свет наш позвао преко поштованога вашег „Видова Дана“ да га даље претресе и коначно реши. Напредовати нам ваља, нити смемо седети скрштених руку па гледати да се сама влада о свему стара. Таке ствари треба сами да предузимамо, а сумњати није ни мало да ће нам висока влада бити у помоћи.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Положај ствари, поред свега што изгледи беху постали мало мирољубивији, није се ни у чему променио а можда се у неколико и погоршао. Пруска се труди да Аустрију представи да изазива сукоб, па тим начином сву одговорност на њу да баци. У том погледу занимљив је један чланак у „Н. Пр. Цтг.“-у, који овако гласи:

„Имамо озбиљну ствар да покажемо. Аустрија и Саксонска оружају се — ми се не оружамо. При оружању у овако критичком стању ствари сав терет одговорности пада на онога, који то започиње. Тај и другога тера да се оружа. Први корак је злокобан, а већ је учињен. Аустрија сазиваље војнике који су били поотпуштани, и почиње прикупљати војску у Чешкој и Галицији. Саксонска, не гледајући што на врат на нос предузима рекрутацију, потајно је наредила да се скупе резерве, и заповедила је да сазвани војници дођу к својим одељењима не пролазећи кроз Дрезду. У Саксонске ствар ова није никакво чудо, јер њој су финанције у цвету, па се трошка нема бојати. Саксонска ће држећи за неколико месеца војску у ратном стању ласно поднети сав трошак. У Аустрије то је са свим друкчије. Тамо је очевидно од потребе да се обазру на снагу финанцијску. Умножити број војника у региментама и покренути војску не може се а да се не увеличају издатци. Назови демонстрације закрећују се саме собом. Оружање дакле мора да се предузима с озбиљном намером да воде рат. Другог разјашњења нема. У таковом стању ствари наша влада има да одговара да нас аустријско оружање не претече, да не буде као и год. 1850 где Аустрија на један пут стојаше наоружана, а ми на таково што и не помишљасмо. Свакојако тиме, што оружање иде за оружањем, ствари постају заплетеније и опасније. Терет одговорности — кажемо и опет — пада на онога, који је започео војском претити.“

„Н. Пр. Цтг.“-у придружује се и „Нордд. Алг. Цтг.“ — оба официозна органа Бизмаркова — па доказује да мир ремети Аустрија. „Само у Бечу — вели — ваља тражити прве знаке, да положај ствари може изискивати друго какво решење, а не онакво, ком је Пруска у Гастајну драговољно пружила руку.“ За овим наводи све, што по разним новинама има о аустријском оружању, па завршује овим речима: „Нека је гдешто у овим узнемирљивим новостима и претерано, оне се ипак не даду са свим одређи, те нам разјашњују како немачке велике силе стоје међу собом у ствари полабских војводства и у опште у стварима европским. У Пруској још се не учини ништа, што би издавало да Пруска има у намери да својој досадашњој политици прибави важности сабљом, а Аустрија се оружа па тим показује беспрекословно да партикуларизам хоће региментама и батеријама себи на расположење да стави. Силе којих се ствар не тиче могу из овог тока ствари изводити своја закључења о оном праву, које хоће да продре са сабљом у руци, или о ономе, ког одржање мора да се брани од нападања. Ако најпосле Пруска и не узможе да ратним спремањима у суседној држави не одговори такође опремивши се на рат, ипак ће сав терет одговорности с последицама својим пасти на ону страну, која је првим корацима у том правцу натерела другу да пође за њом путем, који је до сад избегавала.“

„Дрездн. Журнал“ примећава у смотрењу Саксонске да она поклања оружању и војничком спремању само у толико пажње, у колико је то потребно да јој је војска на броју као што је савезним уређењем прописано. На овај начин Саксонска не одриче да се оружа. Али бечки листови то одричу у смотрењу Аустрије. Они о овим чланцима говоре чисто с огорченошћу. „Остд. Пост“ вели да му подилази крв на очи; „Н. Сл. Преса“ сматра их као маневру, којом Пруска хоће да прикрије своје трагове па да оправда што се почела дизати на оружје као да ју је на то Аустрија изазвала. Тако је у своје време поступао и Кавур. Званични „Вин. Абдпост“ вели: „Ни из далека нема од Аустрије никаква изазивања, нити се шта у војничком погледу предузима, што би изгледало као да се има у намери започети рат нападни. Аустријска се војска налази у стању какво јој је у доба најдубљег мира. И сам карактер аустријске политике у шлезвиг-холштајнској ствари мора сваку мисао о нападном поступку од стране Аустрије да представи као са свим луду. Аустрија не ће ништа да добије, она ни из далека није поставила себи цели, која би је принуђавала да се послужи својом убојном силом. Она највише може да се доведе до тога, да силу одбије, а за цело не до тога, да мора силу да употреби. Ако дакле Пруској нема никакве друге опасности, до да ће је Аустрија напасти, онда јој за тај политички положај можемо честитати.“

У погледу онога, што у прошастом листу јависмо да ће Аустрија потражити интервенцију немачког савеза па тако ствар шлезвиг-холштајнску изнети на савезну скупштину, новији извештаји казују да то не ће произићи непосредно од ње, него ће пријатељска нека држава, можда Баварска, предложити да се Аустрија позове да се изјасни шта мисли предузети према поступку пруском. На то ће одмах Аустрија доћи са својим изјашњењем и у томе потражити интевенцију савеза. Наравно је да се напред не зна како ће савезна скупштина то примити, али ако узме ствар у смислу неповољном, онда би — мисли „Дебата“ — непремено следовало да се савез распадне.

„Франс“ пише: „У Берлину бивају често министарски савети, и Пруска не пропушта никакву прилику да се спреми на борбу с Аустријом. Али поред свега овог ратничког спремања ми потврђујемо

ЛИЗА ЛИЈЕВА.

С ЕНГЛЕСКОГ ПРЕВЕЛА А. Л. М.

(Продужење.)

Али је Виле опет по гдешто уграбио речи старчевих. Он приповедаше како је некад био пиљар, имао дућан, продавао зелен и воће, па банкротирао великом сумом каква се још никада у пиљара нашла није. Ова велика несрећа као да је била најзнатнији догађај у његовоме животу, па је о њојзи говорио с неким чудним поносом. Сад као да се одмарао од својих пређашњих послова и живео о заслузи своје ћери, која је држала малу школу за врло малу децу. Него се свега овог сетио Виле тек пошто остави кућу старчеву; кад је слушао старца, он је мислио о Сусани. Кад је већ једном ухватио тврде стопе код г. Палмера, то већ можете мислити да није дуго постојало а он опет нађе прилике да га походи један пут, два пута и много пута.

Слушао је старога Палмера, разговарао се с малом синовицом, а све је гледао у Сусану. Њезин се отац непрестано забављаше око своје старе трговине а многе ситнице те старе трговине чудно би дошле Вилу, да није љубазна, нежна и скромна Сусана давала свему чему она близу дође неки чудан чар милине. Она никада није много говорила; обично је увек била нешто у послу, па кад би и пошла по соби то се не би ни чуло да хода, и кад би узела да што каже то би било тако тихим и нежним гласом, да је њезина мирноћа, ћутање, покретање и разговор, да је све то уздиже изнад Вилова домашаја у неку светињичку неприступну славу — далеко изнад његова домашаја и онда кад га је она већ познавала! А да нешто дозна она за ону црну тајну, за срамоту његове сестре, која је тим живље лебдила пред очима његовим, што мати његова полажаше сваку ноћ да оно што је изгубила тражи међу одбаченим и заборављеним, зар се Сусана не би тргла од њега с одвратношћу, као да је и он сам окаљан? Од тога је веома страховао; па се с тога одважио да што пре прекине мило виђање с њоме, што пре да не би после било све позно. Тако се противљаше унутрашњем искушавању и остајаше код куће, трпљаше и уздисаше. Често се љутио на матер своју што не малакса никако у стрпљењу тражећи оно о чему је он једнако мислио да је одавно под земљом. По некад би јој оштро проговорио, а она би му тако тужно одговорила, да би му на мах жао било и би се покајао, а то му све више потираше мир душе његове. Овака борба није могла дуго бити а да му не нахуди здрављу; и Тома, његов једини друг у дугим вечерима и ноћима, опази како му брат чезне нешто, како је немиран, раздражљив, збуњен и жустар, и на послетку покаже мајци како му брат чудновато изгледа. Она слушаше тешко замишљена како се Виле позиваље на њезину љубав. Опазила је и сама како он како који дан све слабије једе и како се губи.

„Виле, синко, шта ти је?“ рече му кад се он једном посади те се загледа у ватру.

„Није ми ништа,“ одговори он и чисто му беше немило што га питају.

„Е, синко, није ништа, него ваља да јесте нешто!“ — Он не одговори само да јој не би по невољи противно казао; управо она није знала да л' је он чу што му рече, тако се он не мицаше.

„Да не желиш да се вратимо кући у село?“ упита она жалосно.

„Баш се сад тамо беру малине,“ прихвати ће Тома. Виле поврти главом. Она гледаше њњ подуже као да хтеде с лица његова да прочи-

да распра, која се изметнула између обе немачке велике силе, не ће изаћи с поља дипломатије. Ако би ствар полабских војводства дошла дотле, да се обе силе побију, то ће се онда од ње направити питање европско, па се ласно може прорећи, да ће заступници западних сила, који су сад сакупљени у Паризу, имати прилику да се њим занимају у духу помирљивости и у интересу да се одржи мир.“

Конференција у Паризу због румунских кнежевина имала је 7. ов. м. седницу, која је четири сахата трајала. Гласа нема никаква о чему се радило. Но „Конститисионел“ доказује у једном чланку да кнежевине ваља одржати у јединству, као што то народ једнако иште. Конференција ће — вели — утврдивши за свагда јединство влашко-молдавско одостоверити свршене ствари, па тим начином учинити да прост буде програм, који се тиче важних питања европске равнотеже. „Руски Инвалид“ изражава се против јединства. Мисли да сједињење није принело користи ни Влашкој ни Молдавији, а ни народ у Молдавији није му наклоњен. „Инвалид“ хоће да се о томе упита свака кнежевина посебице, па пуномоћници сила уговорница да настану да се народу ни с које стране и никаквим плеткама не смета слободно изјавити шта хоће; а конференција да после узме себи у задатак да те жеље народне доведе у сагласност с правима која постоје и са законитим интересима Европе, јер ови иште да се у подунавским кнежевинама заведе поредак, који садржи у себи услове уредног и мирног развитка а анархији не даје маха. У осталом изјављује „Инвалид“ да Русија нема узрока да остаје при томе да се не ремети париски уговор, нити ће се противити ако би га Европа хтела да преиначи, но само с том оградом да се обезбеди судбина подунавским кнежевинама и да им се не наметне организација, која није по њиховим интересима. Пример Грчке, вели „Инвалид“, говори нам јасно, да политичка рола, више или мање лепа, још није залога држави да ће процветати, а сва хришћанска племена на истоку имају к томе да теже.

„Журнал д. СПтбрг.“ изражава се поводом подунавских кнежевина о Аустрији овако: „Русија не би равнодушним очима могла гледати да Аустрија заузме подунавске кнежевине и у опште да се *без учешћа руског* увелича на штету Турске. Ако би се таково што догодило, онда би Русија ту налазила повод к рату.“

Угарске ствари не помичу се с точке, на коју их је саборска адреса поставила. „Хирнек“ претресујући другу адресу примећава како је доњи дом готово у исти мах, кад у име правне непрекидности наваљиваше да се постави министарство, показао да хоће да прегледа законе од 1848, који се тичу Хрватске, пре него што се изврше. „Штедњу, која се ту показује према Хрватској, заслуживаће јамачно и круна и остали народи монархије. „8. ов. м. у доњем је дому предложио Деак да се адреса поднесе горњем дому не само на знање већ с поруком да ће се народни заступници радовати ако би је оба дома заједнички доставила њег. в-ству. Предлог је тај примљен са задовољством. За овим предложи Деак да се постави комисија од 12 чланова, која би имала да изради програм за различите комисије које треба поставити, и за послове који ће се којој предати. Предлог овај Деаков сутра дан је одобрен с ускликом. Адреса је 9. ов. мес. достављена горњем дому. Барон Венхајм беше предложио да се узме у претресање 30. ов. м. како би и високо духовенство могло учествовати; а барон Шењенја „из призрења на православне ускршње празнике“ препоручиваше да се претресање одложи до 4. Апр., које је и примљено. За тим се радило да се и од горњег домма изберу чланови за депутацију, која ће радити с депутацијом хрватском, и избор је пао на грофа Антуна Мајлата, Антуна Сечена, Ладислава Сеђењију, и Владисава Јанковића. Доњи је дом имао депутацију у од своје стране изабрати 10. ов. м., а по учињеном напред договору требало је да су изабрани: Деак, Андрашија, Ченгерија, Етвеш, Гицija, Мико, Чишковић и Шомшић. „Напло“ вели да нема сумње да ће се од стране сабора признати заједнички послови па и решити како да се најзгодније расправљају. И сама прагматичка санкција јемчи за то, као што је у њој и основа договорима. Преко ће пак ићи Угарској јее немогућно, нити има места да се тражи друге каквве гарантије ван ове. Угарска има само да развије и јавно изрази садржину прагматичке санкције. „Хон“ разлаже како изванредне тегобе за решавање питања о заједничким пословима произлазе отуда, што влада није у дотичној комисији никим заступљена па овој не може да даде аутентична стручна извештаја о трговини, финанцији просвети и т. д. Већ и само због тога потребно је да се састави министарство. „Нов. Фрдлт.“ казује по неком загребачком телеграму да никаква изгледа нема да ће се Мађари и Хрвати погодити међу собом. Мађари не ће ни да чују што хрватски сабор иште да се Хрватској врати мурско острво, а Хрвати опет не ће ни по што да допусте да се Река придружи Угарској, као што сабор угарски захтева. Владика Штросмајер враћајући се из Загреба преко Беча у Ђаково био је онамадне у Пешти и ту се подуже разговарао с Деаком. Могућно је да је на том разговору учињено штогод како да се погодба олакша.

По Чешкој једнако бивају иступи против Јевреја, ма да је проглашен преки суд, због чега је овај сад распрострт и на више других округа, на име пак на прашки Вишеград и на округ саски, где се у главном месту Сасу 7. ов. м. догодио иступ и нашла подметнута писма, у којима се пожаром прети Због ових честих иступа наређено је да се нигде не одрже панађури.

Франкфуртска „Европа“ дознаје да ће се у Берлину окренути ствари друкчије, па Бизмарк одступити а на његово место доћи Шлајниц. Берлинска напротив једна депеша од 8. ов. м. каже да од тога нема ништа. Бизмарк стоји код краља боље него што је и кад стојао, и краљ се потпуно слаже с његовим поступцима и плановима свима.

У Данској на државном је сабору 9. ов. м. изјавио министар поморских дела: да се влада према данашњем стању европских одношаја, који су постали веома опасни, оставила шиљати експедицију у Јапан, а и никакву повећу убојну лађу не ће праћати никуд. Према овом стању Европе и Шведска се почела опремати на мору.

У Енглеској лорд Гросвенор, вигиста, предлаже да се закон о реформи не претреса докле год влада потанко не разложи парламенту шта намерава с променом у заступништву. Торијевци пристају уз лорда Гросвенора, а и „Тајмс“ изјављује да се с њим слаже. Изгледи за реформу смућују се. „Дели Телеграф“ јавља да је познати главар фенијански Стефенс, који је утекао из Дублина, приспео у Париз и да се сад тамо бави.

Принц Наполеон је приспео у Париз. У законодавном телу је 8. ов. м. с 251 гласом противу 17 примљена адреса у свему онако, како је од стране дотичног одбора предложена, пошто су сви противни предлози одбачени. Неки страни листови хоће да знају да је 5. ов. м. била нека демонстрација против цара. Тог дана у вече цар је с царицом био у театру одеонском, где се представљаше ново неко дело. При доласку његову чу се из гомиле света вика: „Луксембург, Луксембург!“, а Луксембург је башта, коју је цар наредио да се подели у плацеве па ту саграде куће, а Парисцима је то противно. После представе кад се цар с царицом возаше кући светина је — кажу — ишла гомилама па урликала и звиждала. Цар се због овог догађаја — кажу даље — ражљутио јако, и чује се да ће предузете бити нове енергичне мере и поставити се неки генерал за министра унутрашњих дела, као што оно пре неке године беше Еспинас, који је Парисцима задавао страве.

7. ов. м. у Флоренцији је грађанство држало скупштину под председавањем Долфије, па је закључило захвалити вароши Месини што је Мацинију изабрала за народног заступника.

„Нов. Сл. Преса“ чује да се на јонским острвима спрема нека агитација против Турске. Понајпре се — вели — бацило око на Арбанију, и већ се саставио јелинско-арбанаски одбор, који ће да ради у наведеном смислу. На врху одбора овог стоји крфски архиепископ Атанасије, у одбору истом има много Италијана, који су под Гарибалдом војевали, а и иначе више Гарибалдиних другова и присталаца.

Турска војска, коју је порта због догађаја у подунавским кнежевинама закључила поставити на Дунаву, већ се почела скупљати у тим крајевима, а долази из Шумле и из Цариграда. Главна су јој станишта у Рушчуку и Силистрији, а биће је у свему до 15.000 људи.

По најновијим извештајима у Мисиру је што се општег здравља људског тиче све у најбољем реду. Колере нема нигде. Што се год противно разноси, није ништа истина.

Најновији гласови из Новог Јорка допиру до 26. пр. м. Сенат је сједињених држава одбацио додатак к уставу, који прице што немају право гласа искључује из пописа за избор народних заступника; исто тако одбацио је и више других предлога, који су искали да се прицима даде право гласа. Фенијански покрет тера се најживље. Фенијанци се спремају да упадну у Канаду.

Гласови из Рију-Шанеира од 12. пр. м. јављају да је међу Аргентинцима и Парагујцима био бој код Паса-Патрије, но ма да су обе стране претрпеле великих губитака, опет је прошао без икаквог успеха.

та шта хоће да каже, и да ту потражи трагове његовој клонулости.

„Виле и Тома могли би ићи ако хоће,“ рече она; „а мени ваља остати овде докле је год не нађем, ти знаш,“ настави она утишавши глас.

Он се окрете живо и важношћу, коју је увек имао према Томи, рече му да иде у другу собу па нека спава.

Кад Тома изађе он поче да говори.

„Мати,“ рече онда Виле, „за што мислите једнако да је у животу? Камо да је бар умрла те не бисмо имали да опет спомињемо њезино име! Ми нисмо никада ништа чули о њојзи од како јој покојни отац оно писмо писаше; ми не знамо да л' га је примила или није. Она је пре тога још оставила место своје. По неко умре —“

„О синко, немој тако да говориш или ће ми срце моје препући,“ рече мајка његова и чисто се заплака. Него се опет утиша, јер је желела да га обрне својој мисли. „Ти ниси никада запитао и ти си и сувише налик на оца те да би хтео запитати, — али ја сам се само с тога преселила на ову страну Манчестра да бих само ближе била староме месту Лизином. Па првога дана кад се доселисмо ишла сам њезиној старој госпођи, па је замолила да с њоме проговорим неку реч. Баш сам хтела да јој ишчитам што је сиротицу моју онако отпустила а није хтела најпре намла да каже. Али кад јој одох а она сва у црно и изгледа тако жалосна, те ја баш не могох ни речи да јој пребацим, него сам је питала нешто о Лизи нашој. Газда је хтео да је истера одмах онога дана (отишао је и сам на истину, нека нађе тамо у Бога више милости него што је овде моме јадном детету показао) и кад је госпођа запитала да ли нама да јави, Лиза је наша вртела главом; па кад се госпођа као спремала да пише, онда је сиротица пала на колена и молила је да не чини то, јер ће — вели — мени срце моје препући, — (као што и јесте, Виле Бог то зна)“ рече бедна мати управо гушећи се огледајући да савлада тешку тугу своју, — „а отац би је ружио — о Боже научи ти мене да се стрпим,“ неколико тренутака не могаше ништа рећи а после настави: „Сиротица девојка претила је да ће скочити у воду ако јој госпођа кући успише — и тако — нека, ја сам наишла на траг моме детету; госпођа мисли да је она од њих отишла у сиротињску кућу; ја одем тамо и за цело кажу ми да је ту била; него су је веле одмах чим је мало оздравила отпустили да иде куд зна, јер је млада и здрава па нека ради — али је л' синко, какав је посао могла предузети она па да храни себе и своје мало јадниче?“

Виле је сад с дубоком симпатијом слушао што му мати казује а не као до сада с горким стидом. И што му она отвори срце то и у њега отвори његово, па после мале почивке рече он:

„Мати, мени се чини да би боље било да ја идем. Тома нек остане с тобом. Ја знам, оно би лепо било и требало би да и ја останем, али ја не могу остати на миру овако близу — ње — а да не полудим ако је не видим, знаш ону Сусану Палмерову.“

„Зар стари господин Палмер, о коме си ми говорио, има ћерку?“ упита Лијевица.

„Јест, да богме. И ја је волим више него ишта на свету. И за то што је волим, ја хоћу да отидем из Манчестра. То је све!“

Лијевица гледаше да се разбере те да разуме шта значи то што он изговори и виде да је тешко то разумети.

(Продужиће се.)

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Прекјуче пре подне овде се отровала једна жена. Притечено јој је одмах лекарском помоћи, али је било залуду, јер је после 4 сахата мучивши се тешко умрла. Узрок самоубијству власт је дознала од ње још док је могла да говори.

* Јуче пред зору око 5 сахата изродио се пожар у палилулском крају вароши. Једна штала неког механџије, у којој беше везано 6 вола, сламом и сеном покривена и преко по хвата у земљу укопана, упалила се нехатошћу слуге, који је у њу ушао с голом свећом да воловима да мекиње. Слуга је узет на одговор. Ватра је одмах обузела сву штталу, и из ње су тешком муком извучена четири вола, и то три здрава а један је по леђима сагорео; два су заустала у ватри и изгорела. По наређењу власти одмах су однета и у Дунаво на кајабурми сниже вароши бачена.

* Ономадне у вече у први мрак полицајни служитељ нашао је троје мале мушке деце испод четири године, где залутавши тумараху око шанца на бившој видинској капији. Доведена у полицију не умедоше да кажу где су им куће; но још то исто вече дознало се чија су и предата су родитељима, који су узети на одговор и биће кажњени што децу своју остављају без надзора. Родитељи им обитавају у пиварској улици, а како су деца одатле отишла чак к видинској капији, са свим на други крај вароши, о том се не зна ништа.

* Јутрос је неки момак касапски нађен мртав у једној кафани. У колико се за сад дознало, он је синоћ пијан заспао на клупи и ту тако издануо. Никаквих спољашњих знакова нема, који би показивали да му је какво насиље учињено. Однесен је у болницу, где је наређено да се пара и тако сазна прави узрок смрти.

СРБИ У ТУРСКОЈ.

(Свршетак.)

Занимљиво је да видимо како се г. Убичинија у последњем одељку једном изражава „о будућности Црне Горе и о потреби савеза између ње и Србије“. Ево шта он у том обзиру пише:

„Не треба међу тим да се варамо; ови покушаји ма како да су похвални, остављају још озбиљних сумња о будућности Црне Горе. Осим неколико подигнутих школа, осим једног обнародованог законика, ком смо несавршенства и недостатке показали, и осим неких почетака за административно устројство, реформа, започета год. 1852 кнезом Данилом, довела је до сад само до тога, да саставља апсолутну владу у Црној Гори. Влада, која је од свештеничке постала војничком, — кнез, који у својим рукама сједињује сву власт и који је заиста и врши било сам собом или преко чланова своје породице, — народ јуначан али опор, пун предрасуда, који се мучно приклања навикама уредног живота: ето шта нам се у први мах показује. Ја радо казујем да је садашњи господар Црне Горе расположен да своју диктаруру употреби само на добро својих поданика. Ја допуштам заједно са царом Александром, да, ако и нема добра деспотизма, може имати добрих деспота. Али одајући правду либералним погледима кнеза Николе, његовом патриотизму, његовим талентима, не треба да изгубимо из вида, да између њега и његовог народа има растојања једног од више векова. У овом погледу као и у свима другима, нема никаква сравњења између Срба у кнежевини и оних у Црној Гори. Ови су тек на измаку из варварства, а они су рођени у цивилизацији. Они имају владу, администрацију, буџет, уређену финанцију, војску и арсенале; Црна Гора нема ништа од свега тога.“

„Нека се у осталом не разумеју рђаво побуде овога сравњења. Моја намера није да противстављам Србе Црногорцима, Београд Цетињу. То је далеко од мене. Ја хоћу само овом приликом да подсетим на нека извесна начела, која би било опасно губити из вида.“

„Једно од ових начела, по моме мишљењу најважније, то је, да распарчавање народности не може на истоку ништа стално произвести. Да се народности образују, а нарочито да могу опстати, треба да се све стихије, од којих су састављене, стопе у једну целост једнообразну и чврсту, и мале јединице да се прелију у велике. Нема на полуострву места за две државе српске, као што га нема ни за две државе грчке или за две државе румунске. По томе, Црна Гора, така каква је данас, не може тражити да присаједини своје сународнике из Босне, Херцеговине и северне Арбаније. То је задатак кнежевине српске, која већ сад има све стихије за образовање велике државе, да може остварити, не на своју корист, већ на корист свега народа српског, *велику идеју* Словена у Турској. Свака супарничка претензија, подигнута у име и у интересу Црне Горе, осим тога што би била несразмерна с бројном слабошћу ове мале државице, могла би још закаснити а можда и са свим отклонити дело општег ослобођења. Ако ће Срби на полуострву да постану са свим своји, да се оснаже и слободно да се образују на земљи, коју им некада отеше, — ако, обраћајући погледе своје у напредак, теже да се кадгод сједине са својом браћом с ону страну Дунава и Саве: треба, да одбацујући уска гледишта помесног патриотства, сви заједно раде да остваре јединство српско, како би једном из јединства српског изашло јединство југословенско.“

„Ја знам да ваља држати рачун од предрасуда народних. Освојење мусломанско није учинило само те се сломи политичко јединство Србије; оно је ослабило мало по мало свезу заједнице моралне, која је везивала народности једну за другу. Неосетно оне су заборавиле своје народно име, а место њега узеле су називе провинцијалне, тако да се данас чини, да изван кнежевине српске нема више Срба, него само Бошњака, Херцеговаца, Црогораца и т. д. Исто се тако говорило пре неке године: нема Италијана, но има само Пијемонћана, Ломбарђана, Тосканаца, Неаполитанаца, па ипак данас се јединство италијанско може сматрати као свршена ствар.“

„Али маса народна у Србији мање је изображена него у Италији. Људи што су на врху покрета народног треба да својом мудрошћу накнаде ову неискусност. Пред узвишеном сврхом, коју они себи постављају, треба да нестане сваке друге побуде, сваког споредног интереса. „Ваша Светлости, писаше једном кнез Данило кнезу српском Карађорђевићу, ми од Вас чекамо знак; начините Србију независном па постаните краљ, а ја ћу се поносити да чувам стражу на вратима палате вашег величанства.“ Нека ове племените речи црногорског кнеза остану урезане у души свију Срба на полуострву, па нема сумње да ће њихова ствар тријумфисати.“

С овом вером у будућност српску свршује своја разматрања о Србима и Црној Гори.

Ми смо саопштили српској публици најважнија места из књиге г. Убичиније, уздржавајући се при томе од сваке критике.

Нека нам само буде слободно рећи да се не слажемо у свему с начином како г. Убичинија сматра особине нашег народног карактера. Нама се чини, да г. Убичинија излази ту с гледишта западњачког а не оцењује довољно карактерске особине, које разликују словенско племе од романског и германског. И ово нам се чини главна мана у делу иначе изврсном.

Неке незнатне погрешке, које су се поткраде у само дело, не побијају му ваљаности. А г. писац биће благодаран свакоме, који га учини пажљивим на недостатке његовог дела, како би их могао исправити у другом издању.

Известивши српску публику за књижевно дело, ком је задатак да западњачки свет што боље позна с нашим отачанством, ми смо учинили своју дужност. С друге стране опет мислимо да нам публика не ће замерити, ако у њено име одамо удаљеном писцу достојну захвалност за труд који је положио при изучавању нашег политичког и социјалног живота и за његову љубав према Србији.

Ђ. С. С.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

Листови и пруски и аустријски изражавају се без престанка тако, да по њима судећи готово ни мислити није да ће се размимоићи рат између обе немачке велике силе. И бечки дописник „Берз. Хале“ вели да ствари стоје тако, да ил' мора бити рат или се Пруска мора трећи натраг. „Аустрија није противна да се ствар полабских војводства реши европским судом, па зато ће с миром чекати, нити се боји мисије оне, због које је италијански генерал Гороне дошао у Берлин.“ „Морн. Пост“ вели да је неосновано што се гласа да Пруска свриће натраг и да нема никакве опасности да ће се рат родити. „Велике немачке силе стоје врло критички међу собом.“ Али ни ствари на париској конференцији не стоје најбоље. Најновији извештаји казују да ће требати повише седница док се са свим расправе. У Париз су дошла три одасланика привремене владе, и чланови конференције примили су их официјозно. Они иште да се на сваки начин постави стран принц на румунски престо. Једне бечке новине јављају да су у Сарајево, Бањалуку и Травник стигла повећа одељења турске војске. Код Новог Пазара поставиће се резерва. Виши један инцинирски официр из Цариграда 8. је ов. мес. Савом дошао у Брчко и одмах отишао у Сребрницу, где је наређено да се дуж босанско-српске границе подигне утврђени логор. „Позор“ извештава да се у војној граници аустријској купе потписи на молбеницу, која тражи да војна граница остане и даље; неколики официри нису хтели потписати се. Иначе данас нема ништа ново.

Курс. # ц. 5 фор. 5 н., сребро $4^3/_4$%.

ОГЛАСИ.

СТЕЦИШТА. 22. Марта на суду окр. ћупр. над масом пок. Радојка Петровића из Параћина, — на суду окр. јаг. над масом пок. Персе, наследнице пок. Николе Ставровића из Београда, — и на суду окр. крај. над масом пок. Марије, наследнице пок. Илије Ст. Лекића из Салаша; — 23. Марта на суду окр. крај. над масом пок. Живка, наследника пок. Ђорђа Стубара из Неготина.

ПРОДАЈЕ. 31. Марта у Совљаку окр. вал. воћњак и земља орница Манојла Марковића; — 22. Марта у Ореовици окр. пож. имање пок. Аксентија Марковића, — и у Рабровцу окр. краг. имање Радивоја Ивановића-Ђурђевића; — 23. Марта у Трнави окр. краг. имање Стевана, Степана и Милутина браће Новаковића, — и у Ћуприји имање Милана и Стевана браће Стојановића.

Добра бывша турска а сада наше владе, коя су у прошастомъ месецу Декембру дата подъ аренду до идућегъ Ђурђева дана, даю се подъ аренду и далѣ до идућегъ Митрова дана. Зато управительство вароши Београда позыва све оне кирајџіе, кои су какво добро подъ аренду одъ светогъ Атанасія до идућегъ Ђурђева дана ове године узели, да му се одъ данасъ до 20. ов. м. пріяве ради тога, да се и за то време цена аренди одреди и прибележи. Аренда ће се наплаћивати свакогъ месеца напредъ.

Кои се одъ садашньи кирајџія за речено време не пріяви управительству, нека зна да ће управительство надлежно расположенѣ у томъ смотреню учинити.

№ 765. Издано од стране управитељства вароши Београда 11. Марта 1866 у Б ограду. (1—3)

Ја нисам вешт у мајсторији, која уме да препоручујући ствар недостатак јој доброте и вредности замени каквом речи, као н. пр. што се у једном овдашњем листу помиње „чифутски“ газ, за који се до сад у свету није знало, а и не зна се, и јамачно мора да га производи сам препоручитељ; с тога обзнањујем просто, да поред мојих вишегодишњих веза с најодличнијим фабрикама у Аустрији и Америци у стању сам добар и такав петролеј, који не може сам да се запали, увек по најјевтинијој цени, с којом се нико у Београду не може да надмеће, моје далеке и по највишим круговима распрострте муштерије послужити. Ко од муштерија узме на један пут повише, добија флашу на послугу а да је врати.

У Београду 2. Марта 1866.

СИМОН ЛАНДАУ.

ЛИМАР,

(3—3) до државне штампарије.

У књижарници Вел. Валожића у Београду може се добити:

WÖRTERBUCH der VOLKSWIRTHSCHAFTSLEHRE од Ренцша за 110 гр. ч.

GESCHICHTE der JAHRE 1848 bis 1860 за 24 гр. ч.

SCHULATLAS од Штилера с 39 бојадисаних карата за 32 гр. ч.

VERBA IMPERSONALIA im Sprechen од Миклошића за 16 гр. ч.

САБОР ИСТИНЕ И НАУКЕ од Јована Стејића, друго издање, за 10 гр. ч. (2-3)

ОРУЖЈА од сваке струке, и то **СВЕ ШТО ЈЕ НАЈЛЕПШЕГА И НАЈНОВИЈЕГА** у овој струци из најзнаменитијих фабрика у Европи, препоручује по најјевтинијој фабричној цени велика продавница оружја

ЈЕВЂЕНИЈА П. ПОПОВИЋА У БЕОГРАДУ

на степеници у Станимировићевој кући. Особито се љубитељи оружја пажљивима чине на **НАЈНОВИЈЕ САМОКРЕСЕ** (револвере), који се пуне како по системи Лафушовој готовим фишецима, тако и по системи Адемсовој као обично барутом и оловом, а такође и на (3-45)

самокресе за 10, 18 и 20 хитаца.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.